

Građani neke zemlje u svome ustavu formulišu osnovna svojstva poretka u kome žele da žive. Jedinstvo ustava proizilazi iz temeljne saglasnosti koja je postignuta. A u kakvom poretku žele da žive građani naše zemlje? Oko čega su oni i na koji način postigli temeljnu saglasnost? Da li taj način sadrži dovoljnu garanciju da eventualni sporazum neće biti narušen i pre nego što se osuši štamparska boja prvih primeraka ustavnog teksta? Šizofrenija jugoslovenskog poretka doživela je svoj klasični vrhunac u odvajanju duše i tela. U isto vreme dok se raspadala partija, kao telo tog poretka, proklamovana je regeneracija njegove duše – Ustava. Manje nas uveseljava okolnosti što se u jednoj materijalističkoj državi sve više širi sklonost za spiritualizam; puno smešnije od toga je uverenje da bi duša mogla u potpunosti da kompenzuje gubitak telesnosti. Od rata do danas partija je bila jedini stvarni sadržaj političkog i javnog života, a sve drugo bilo je čisti privid. Ustav kao “lepa dušica” predstavljao je neophodni dekor i ništa više. Sada bi taj privid trebalo da se pretvori u stvarnost, da počne da diše, deluje. Jednom rečju da počne da živi! Ko bi, osim nepopravljivih političkih mistika, poverovao u ovo čudo?

Na istim naslovnim stranicama dnevnih novina donesena je vest o raspadu jugoslovenske partije i o “predlogu za donošenje novog Ustava”. Vesti su stajale jedna pored druge, ne dodirujući se. Predsednik naše vlade uveravao je sebe i druge da između te dve radnje nema nikakve veze, tj. da našu državu ne dotiču interne partijske zavrzlake. Međutim, ako se vratimo elementarnom određenju ustava kao temeljne saglasnosti, nećemo se tako lako prepustiti spiritualističkom optimizmu. Naime, niko ne može osporiti da je partija bila jedini medij za političku komunikaciju i da se svako pitanje o tome šta naši građani žele na nužan način pretvaralo u pitanje o tome šta želi naša partija (tj. partije). Bez partije nema političke komunikacije, bez političke komunikacije nema saglasnosti, bez saglasnosti nema ustava. Raspad jugoslovenske partije ne znači samo krizu pretenzije na apsolutnu moć u društvu, nego i faktički prekid političke komunikacije, u jednom društvu u kome je ono političko bilo u potpunosti okupirano od strane jednog “političkog subjekta”. A to znači: trenutno uopšte nije moguće utvrditi o čemu postoji saglasnost među jugoslovenskim građanima. Naravno da ni interna saglasnost partije, na kojoj je do početka osamdesetih počivao jugoslovenski poredak, nije imala neke suštinske veze sa stavom građana prema društvu u kome živi. Raspad partije potencijalno i njih uključuje u radnju, tako da se čitava stvar znatno komplikuje, ali i oslobađa prethodnih privida. Nazire se mogućnost da eventualni jugoslovenski Ustav zaista postane izraz saglasnosti jugoslovenskih građana u pogledu osnovnih svojstava društva u kome žive. Međutim, da bi se to desilo, bilo bi neophodno da se uspostavi novi medij političke komunikacije.

Na osnovu spontanog ispoljavanja političkih uverenja trenutno nije moguće reći ni to da li su sve relevantne grupe koje žive u našoj zemlji uopšte za Jugoslaviju, a pogotovo za kakvu bi se Jugoslaviju zalagali. Opcije variraju između asimetrične federacije, konfederacije i “obične” federacije. Međutim, što je još važnije, ni ta ispoljena uverenja ne sadrže uvek u sebi dovoljnu garanciju da ne predstavljaju demagoški trik. Naš politički prostor kontaminiran je ostacima “starog režima”, a njegova kriza još nije istoznačna sa njegovom abdikacijom. U takvoj situaciji se neko može zalagati, na primer, za politički pluralizam, a činiti sve da ga spreči.

Neophodno je izvesno vreme da bi društveni akteri (među njima i republičke komunističke partije) stvorili medij za relevantnu društvenu komunikaciju, u kojoj bi onda bilo odlučeno i to da li je, i oko čega, moguća saglasnost među ljudima koji žive u našoj zemlji. Svako prejudiciranje, u vidu nekog novog Ustava, bilo bi po svom sadržaju irelevantno (jer ne bi